

PALMER RAPORU SONRASI İSRAİL-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

İSTANBUL | 12 EKİM 2011 | No. 2

27 Aralık 2008'de başlayan Dökme Kurşun operasyonu ile gerilen İsrail - Türkiye ilişkileri, Başbakan Erdoğan ile Cumhurbaşkanı Peres arasında Davos'ta yaşanan gerilim ve ardı arkasına gelen açıklamalar ile tepe noktasına ulaşırken Türkiye merkezli bir sivil toplum örgütünün önderliğinde yola çıkan yardım filosuna açık denizde yapılan ve dokuz kişinin hayatını yitirmesine mal olan askeri müdahale ilişkileri kopma noktasına getirdi.

Türkiye BM Güvenlik Konseyi'ni ve BM İnsan Hakları Komisyonu'nu harekete geçirerek soruna uluslararası hukuk temelli bir çözüm üretmeye çalıştı. Ancak BM Genel Sekreteri'nin gözetiminde kurulan ve aralarında Büyükelçi (Em.) Özdem Sanberk'in de bulunduğu komisyon tarafından tartışılan fakat sadece Başkan ve Başkan Yardımcısı tarafından yazıldığı için ve gerek Özdem Sanberk ve gerek Panelin İsraili temsilcisi Yossi Ciehanover tarafından imzalanmamış olması dolayısıyla aslında konsensüsü temsil etmeyen, bu yüzden de kısaca Palmer Raporu olarak anılan belge, BM Genel Sekreteri Ban Ki Moon'a resmen gönderilmeden önce 2 Eylül 2011 tarihinde İsrail tarafından New York Times a sızdırılınca ilişkiler bir kez daha gerildi.

Rapor, "Abluka altında tutulan bölgenin çok uzağında, nihai uyarı yapılmadan İsrail askeri güçleri tarafından Mavi Marmara gemisine düzenlenen askeri operasyon ölçsüz ve mantık dışıdır. Mavi Marmara gemisini ele geçirmek için İsrail askeri güçleri tarafından düzenlenen operasyonda dokuz yolcunun öldürülmesi ve birçok kişinin yaralanması kabul edilemez," ifadeleriyle 31 Mayıs 2010 tarihinde açık denizde meydana gelen olayda İsrail'in sorumluluğunu kanıtlamakta aynı zamanda İsrail'in Gazze ablukasını meşru bulmakta, 31 Mayıs

2010'da saldırıya uğrayan Mavi Marmara gemisindeki bazı Türklerin tutumunu eleştirmektedir.

Türkiye raporun mantığına ve İsrail'i kolladığını varsaydığı tavrına sert tepki gösterdi. Oysa rapor iki ülke ilişkilerinin gelişmesine yardımcı olmak, bu tür olayların olmamasını sağlamak amacıyla kaleme alınmıştı. İsrail'den ölümlere sebebiyet vermiş olması dolayısıyla uygun bir üzüntü ifadesi ve ölen ve yaralılar için tazminat vermesini beklemekteydi.

Buna mukabil Türkiye, hiç bir gerekçenin, barış zamanında dost bir ülkenin silahlı kuvvetleri tarafından dokuz vatandaşının açık denizde taammüden öldürülmesini haklı göstermeyeceği düşüncesinden hareketle üzüntü beyanı ile yetinmediğini ve İsrail den özür talep etmeye devam etti. İsrail in bu talebe olumlu karşılık vermemesi dolayısıyla Türkiye, Doğu Akdenizde seyrüsefer serbestisini koruma gerekçesi de dahil, beş maddelik bir eylem planını açıkladı ve böylece İsrail-Türkiye ilişkilerindeki gerilim bir basamak daha tırmanmış oldu.

İsrail-Türkiye ilişkilerinin normalleşmesi için çaba harcayan Küresel Siyasal Eğilimler Merkezi de 12 Ekim 2011 tarihinde bir yuvarlak masa toplantısı düzenleyerek, Palmer Raporunu ve raporun yayınlanması sonrasında yaşanan gerilimi tartıştı. Katılımcılar her ne kadar iki ülke ilişkilerinin gelişmesi noktasından hareket etmiş olsa da, özür ve tazminat taleplerinden vazgeçilemeyeceğini, ambargo konusunda ise konunun uluslararası hukuki mercilerin yetki alanına girdiği hususunda mutabakata vardı.

Arap dünyasında yaşanan değişimin de masaya yatırıldığı toplantıda, 1978'de kurulan Camp David düzenin sarsılmaya başladığı, İsrail'in Türkiye'nin dostluğuna daha fazla ihtiyacı olduğu, ancak İsrail'deki iktidarın bu gerçekliği fark etmekte zorlandığı dile getirildi.

Katılımcılar, 31 Mayıs 2010 tarihinde dokuz kişinin İsrail Silahlı Kuvvetleri tarafından öldürülmesi dolayısıyla İsrail'in sorumluluğunu tescil eden Palmer Raporu'nun, İsrail Silahlı Kuvvetleri mensupları hakkında Türkiye'de başlatılan hukuki sürece destek olabileceğini, ancak, Türkiye de sürdürülecek bu cezai sürecin iki ülke ilişkilerindeki siyasi uçurumun daha da derinleşmesine neden olabileceğini hatırlatmak ihtiyacı duydu.

BM Genel Sekreterinin Palmer Raporu üzerinde hiç bir işlem yapmamış olması, raporu Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi veya taraflara göndermemiş bulunması veya rapor üzerinde herhangi bir beyanda bulunmayarak raporla kendi arasındaki irtibatı adeta kesmiş olmasının bu raporun işlevselliğini esasen ortadan kaldırmış bulunduğu gözlemlendi.

İki ülke sivil toplum örgütlerinin, düşünce kuruluşlarının, İsrail'in özür dileyerek iki ülke arasındaki ilişkilerin normale dönmesi ve yeniden gelişmesi amacıyla birlikte yaratıcı çözümler üretmesi gereği üstünde de duruldu. Türkiye'nin açık denizde vatandaşlarının öldürülmesiyle sonuçlanan benzeri saldırıların tekerrür etmemesini sağlamak ve Akdenizde seyrüsefer serbestisini korumak amacıyla uluslararası hukuktan kaynaklanan haklarını kullanma yolunda alacağını açıkladığı tedbirler bir kısım katılımcılar tarafından güç kullanmayı ön plana çıkartan yaklaşımlar olarak yorumlandığından bu durumdan duyulan tedirginlik kendileri tarafından dillendirildi. Başta ABD olmak üzere üçüncü tarafların arabuluculuk çabalarına ağırlık vermesi beklentisi de gündeme getirilen öneriler arasındaydı.

Çoğunluğu yayınlanmamak kaydıyla gerçekleşen tartışmaların kısa bir özeti daha önce web sayfasında yer almasına rağmen GPoT, 2012 yılında da Türkiye'nin dış politikasının önemli sorunlarından biri olmaya aday bu konuyu bir kez daha hatırlatmak ve hassasiyetine dikkat çekmek amacıyla, Palmer Raporu ve Türkiye ile İsrail tarafından hazırlanan ülke raporlarıyla birlikte katılımcıların onayını alarak PDF olarak yayınlamaya karar verdi.

Saygılarımızla,
Mensur Akgün

EKLER

Human Rights Council. (September 22, 2010). *Report of the International Fact-finding Mission to Investigate Violations of International Law, Including International Humanitarian and Human Rights Law, Resulting from the Israeli Attacks on the Flotilla of Ships Carrying Humanitarian Assistance*. A/HRC/15/21. Available online at: http://www.gpotcenter.org/dosyalar/GPT2_attachment_HRC.pdf

Palmer, G., Uribe, A., Itzhar, J. C., & Sanberk, S. Ö. (September 2011). *Report of the Secretary-General's Panel of Inquiry on the 31 May 2010 Flotilla Incident*. Available online at: http://www.gpotcenter.org/dosyalar/GPT2_attachment_Palmer.pdf

Turkish National Commission of Inquiry. (February 2011). *Report on the Israeli Attack on the Humanitarian Aid Convoy to Gaza on 31 May 2010*. Ankara. Available online at: http://www.gpotcenter.org/dosyalar/GPT2_attachment_TNCI.pdf

SELECTED BOOKS

Young Minds Rethinking the Mediterranean

Includes contributions by: Nihan Akıncılar, Anna Alexieva, Jennifer Brindisi, Evinç Doğan, Amanda E. Rogers, Beatrice Schimmang

Edited By: Mensur Akgün & Lenka Peřková

Published: December 2011

The Heybeliada Talks: Two Years of Public Diplomacy on Cyprus

Prepared by: Lenka Peřková

Edited by: Sylvia Tiryaki & Mensur Akgün

Published: April 2011

Turkish - Israeli Relations (1949-2010)

Authors: Alon Liel & Can Yirik

Published: October 2010

SELECTED OTHER PUBLICATIONS

2012 Yılına Girerken Dış Politika

Author: Mensur Akgün

Published: January 2012

Gold Exchange Standard in its 40th Year of Abolition: Jacques Rueff Re-Visited

Author: Onur Bayramođlu

Published: October 2011

İstanbul Kanalının Siyasi Fizibilitesi

Authors: Mensur Akgün & Sylvia Tiryaki

Published: August 2011

Arap Halk Hareketleri, Bölgede Demokratikleşme İmkanları, Libya ve Türkiye'nin Tutumu

Author: Ali Resul Usul

Published: April 2011

Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da Değişim Fırtınası

Author: Şadi Ergüvenç

Published: April 2011